

Het dilemma van de productie van schone elektriciteit in relatie tot sociale- en milieukwesties

MILIEUPROFESSIONAL: ROEPING OF BEROEP?

De ethische rol van de milieuprofessional staat opnieuw ter discussie. Directe aanleiding is de discussie die binnen het European Network of Environmental Professionals (ENEP) gevoerd wordt over de accreditatie van milieuprofessionals binnen de EU.

ENEP is de Europese koepelorganisatie van milieuprofessionals, waar ook de VVM lid van is. Het doel van de accreditatie van

milieuprofessionals is de Europese markt voor (diensten van) milieuprofessionals te verbeteren. Een Europees kwaliteitssysteem

van milieudiensten maakt het namelijk gemakkelijker om diensten over de grens aan te bieden of af te nemen. Een belangrijke vraag daarbij is of dit een 'lichte' accreditatie moet worden van niet-gereguleerde beroepen of een 'zwaardere' accreditatie van gereguleerde beroepen. De discussie gaat onder andere over welke EU-richtlijn gevolgd moet worden: de dienstenrichtlijn (2006/123/EC) of richtlijn voor beroepskwa-

Richard Zwiers
(richard.zwiers@xs4all.nl) is adviseur bij
adviesbureau Duurzaamheid4all en lid
van de VVM-sectie Ethiek van de VVM.

lificaties (2005/36/EC). Voor de ENEP spelen ook strategische overwegingen. Een gereguleerde code is voor de koepelorganisatie een belangrijke potentiële bron van inkomsten.

Tussen beide varianten bestaat een wezenlijk verschil. Voor een lichte variant pleit dat die gemakkelijk te ontwikkelen is of - indien gewenst - op te schalen naar een zwaardere vorm. Voor een zwaardere gereguleerde accreditatie pleit dat deze een weerspiegeling vormt van iemands kwalificaties. De onderscheiding die samenhangt met een gereguleerde professionele accreditatie heeft voor die persoon werkelijke economische meerwaarde. Maar welke variant het ook wordt: beiden hebben een gedragscode nodig.

Gedragscode 2.0

De VVM heeft al een gedragscode. Deze niet-bindende code dateert uit 2005. De VVM-sectie Ethiek is het debat aangegaan om te bepalen of onze gedragscode nog wel is toegesneden op het werk van de milieuprofessional anno 2012. De discussie binnen ENEP dwingt ons anno 2012 opnieuw naar onze code te kijken. Volstaat een niet-bindende code nog of is dat te vrijblijvend? Is het vak van milieuprofessional (inmiddels) een gewoon beroep geworden, waaraan (alleen) zakelijke eisen gesteld mogen worden? Of is het meer dan dat, een 'roeping' en mogen milieuprofessionals ook daar op aangesproken worden?

Als het vak van milieuprofessional het karakter van een roeping heeft, dan zou zorg voor een goed milieu als moreel uitgangspunt in de gedragscode thuishoren, zoals dat ook in de code uit 2005 het geval is. Hiervoor pleiten verschillende argumenten. Het is niet zomaar een beroep,

maar een beroep met een (moreel) doel. De essentie van dat beroep is de zorg voor het milieu. En daarom is het passend dit in de code op te nemen. Naar analogie van de eed van Hypocrates is een zorgende, genezende basishouding van milieuprofessionals noodzakelijk ten opzichte van het milieu. Door de zorg voor het milieu expliciet in de code op te nemen als morele plicht, kan de milieuprofessional ook aan derden duidelijk maken wat zijn positie is. Daarmee kan worden voorkomen dat hij zijn kennis inzet voor een project, organisatie of klant op een manier die nadeel voor het milieu oplevert. Dit zou bijvoorbeeld kunnen door het Earth Charter te ondertekenen (zie Milieu nr. 6-2012); dit is een gedragscode duurzaam handelen, te vergelijken met de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.

Er zijn ook tegenargumenten. Goede zorg is moeilijk te objectiveren.¹ De externe verantwoordingsplicht van milieuprofessionals is nu al hoog genoeg. Het zou ook niets toevoegen: juist omdat de meeste milieuprofessionals hun vak gekozen hebben als roeping, hebben zij hebben die zorg al geïnternaliseerd. De VVM heeft echter ook leden die er privé een minder milieuvriendelijke leefstijl op na houden. Deze gewaardeerde bekwame vakbroeders en -zusters zouden worden buitengesloten.

Wel of niet bindend?

In 2005 besloot de VVM de gedragscode op te zetten als een niet-bindende code. Wat waren daarvoor de argumenten? Ten eerste vond men dat de VVM niet kan worden

¹ *Op de achtergrond van dit argument speelt een wetenschapsfilosofische discussie over feiten en waarden. Volgens sommigen kunnen en moeten wetenschappelijke feiten strikt worden gescheiden van morele maatschappelijke waarden. Deze waarden, waaronder zorg voor het milieu, zijn het exclusieve domein van de politiek, niet van milieuprofessionals. Anderen stellen daartegenover dat objectieve wetenschappelijke feiten en maatschappelijke waarden in de praktijk niet van elkaar gescheiden kunnen worden. Volledig objectief, waardevrij handelen vinden zij een illusie.*

gezien als een beroepsorganisatie; daarvoor zijn de werkzaamheden van de leden en hun posities in het werkveld te uiteenlopend. Ten tweede vond men een bindende code een te zwaar middel en niet passend bij de aard van de VVM.

Deze argumenten zien we nu weer terug in de ENEP-discussie. Of een bindende code 'te zwaar' is of 'niet passend' voor de VVM, daarover kan men van mening verschillen.

Er bestaan binnen Europa inmiddels wel voorbeelden: in het Verenigd Koninkrijk bestaat er al een CEnv gereguleerde code; de afkorting staat voor 'chartered environmentalist'. De code is niet-vrijblijvend en geldt voor meer dan 5000 milieuprofessionals.

Disciplineren, variërend van een klachtenprocedure tot een tuchtcollege, maakt de code minder vrijblijvend. Disciplineren en controle kunnen helpen een hoog kwaliteitsniveau te handhaven. Milieuprofessionals die last krijgen van 'slappe knieën', kunnen daardoor geholpen worden hun rug recht te houden richting (bijvoorbeeld) de opdrachtgever. Vooral omdat je weet dat je concurrenten dat ook moeten doen. Dat is winst.

De ontwikkelingen rond een Europees accreditatiesysteem voor milieuprofessionals werpen een nieuw licht op onze keuzes en dwingen ons ze opnieuw te doordenken: wat mogen milieuprofessionals van elkaar verwachten? Wat mag de samenleving van milieuprofessionals verwachten? Is het roeping, of toch meer een gewoon beroep? Is de beroepscode uit 2005 nog steeds passend of verdient hij aangescherpt te worden? Wat willen we binnen de ENEP? Dreigen we met de invoering van een gereguleerde beroepsaccreditatie iets belangrijks te verliezen of is dat koudwatervrees?

Wordt vervolgd.

Richard Zwiers

'Is werken in
het milieu een
beroep met een
moreel doel?'